

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2022. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.9.29>

УДК 332:330.31

С. С. Романенко,

к. філос. н., доцент, доцент кафедри спортивних ігор, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4446-9244>

МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ ДІЄВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗРУШЕНЬ У СФЕРІ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

S. Romanenko,

PhD in Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Sport Games, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Odesa

Ushynsky, Odesa

MODELS AND METHODS OF EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF INSTITUTIONAL CHANGES IN THE SPHERE OF SPORTS AND HEALTH ACTIVITIES

Трансформаційні процеси, що постійно супроводжують національну економіку, спричинені постійними глобальними викликами, призводять до зміни в інституційному управлінні. Інституційні зрушення в управління відбуваються відповідно до сучасних вимог. Відповідно постійний аналіз інституційних зрушень дозволяє оцінити їх ефективність. Для здійснення аналізу необхідно дослідити моделі та методи оцінки дієвості

інституційних зрушень, саме за допомогою визначених інструментів є можливість визначити результативність таких змін. Відповідно аналіз моделей та методів оцінки дієвості інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобалізації є важливим напрямом дослідження.

Здійснено дослідження моделей та методів формування й оцінки дієвості інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності. Здійснено аналіз основної діяльності у сфері спортивно-оздоровчої діяльності органів виконавчої влади, серед якої є формування державної політики, регулювання у сфері фізичної культури і спорту, суспільних відносин між державою та всіма учасниками спортивного руху, створення та прийняття законодавчо-нормативної бази, що дозволяє успішно її реалізовувати. Визначено важливу роль у сфері фізичної культури і спорту відіграють інституту громадського суспільства. Наведено класифікацію груп громадських організацій спортивно-оздоровчої, що поділяється на загальнонаціональні спортивні об'єднання, фізкультурно-спортивні товариства, об'єднання, об'єднання соціальних груп, спортивні клуби різної організаційно-правової форми та колективи фізичної культури.

Розкрито, що до основних етапів методології побудови інтегрального індикатора інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю належить: формування абсолютних та відносних показників, систематизація відібраного переліку кількісних показників та їх групування, розрахунок часткових критеріїв та інтегрального індексу та здійснення бальної оцінки та проведення якісного аналізу. Визначено, що перспективами подальших досліджень є формування методів оцінювання ефективності інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності.

Transformational processes that constantly accompany the national economy, caused by constant global challenges, lead to changes in institutional management. Modern requirements carry out institutional management violations.

Accordingly, continuous analysis of institutional violations allows for assessing their effectiveness. To carry out the analysis, it is necessary to research the models and methods of evaluating the effectiveness of institutional abuses. With the help of the identified tools, there is a possibility of applying the point of such changes. Such an analysis of models and methods of assessing the effectiveness of institutional violations in the field of sports and health activities in the conditions of globalization is the direction of the research. The purpose of the article is to study the models and methods of formation and evaluation of the effectiveness of institutional violations in sports and health activities.

The study of models and construction methods and evaluation of the efficacy of institutional abuses in sports and recreational activities was carried out. An analysis of the main activity in the field of sports and health activities of the executive authorities was carried out, which included the formation of state policy, regulation in the field of physical culture and sports, social relations between the state and all participants of the sports movement, the creation, and adoption of a legislative and regulatory framework that allows successful implement it. The institute of civil society plays a vital role in the field of physical culture and sports. The classification of public sports and health organization groups is presented, divided into national sports associations, material culture and sports associations, associations of social groups, sports clubs of various organizational and legal forms, and physical culture teams.

It was revealed that the main stages of the methodology of building an integral indicator of institutional violations in the management of sports and health activities include: the formation of absolute and relative indicators, systematization of a selected list of several indicators and their grouping, calculation of partial criteria and an integral index, and formation of a point assessment and qualitative analysis. It is shown that the prospects for further research are the formation of methods for evaluating the effectiveness of institutional violations in sports and health activities.

Ключові слова: *інституційні зрушення, спортивно-оздоровча діяльність, методи, моделі, механізм.*

Keywords: *institutional shifts, sports and health activities, processes, models, mechanism*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Трансформаційні процеси, що постійно супроводжують національну економіку, спричинені постійними глобальними викликами, призводять до зміни в інституційному управлінні. Інституційні зрушення в управлінні відбуваються відповідно до сучасних вимог. Відповідно постійний аналіз інституційних зрушень дозволяє оцінити їх ефективність. Для здійснення аналізу необхідно дослідити моделі та методи оцінки дієвості інституційних зрушень, саме за допомогою визначених інструментів є можливість визначити результативність таких змін. Відповідно аналіз моделей та методів оцінки дієвості інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобалізації є важливим напрямом дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інституційних змін в управлінні спортивно-оздоровчої діяльності присвячені праці відомих учених, зокрема: К. Богатирьова, І. Бошинди, І. Іртищевої, Ю. Наумко, М. Стегней, Р. Сіренко, В. Солопенко, М. Третьякової, І. Лапичка, С. Цимбалюк та ін. Однак здійснення оцінювання ефективності інституційних змін у сфері спортивно-оздоровчої діяльності не набуло достатньої уваги. Саме тому, дослідження моделей та методів формування й оцінки дієвості інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності в сучасних умовах є досить актуальним.

Мета статті. Метою статті є дослідження моделей та методів формування й оцінки дієвості інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Корнєєв В.В. визначає, що «В економіці України інституційні зрушення є відображенням трансформаційних процесів,

що відбуваються і спостерігаються в останні роки. Їх актуальність об'єктивно обумовлюється перманентним впровадженням нових форм і правил економічної, у тому числі й фінансової поведінки. Упорядкування змінного ринкового середовища, взаємне пристосування регулятивних вимог і можливостей співробітництва, співіснування економічних контрагентів формулюють функціональний абрис інституційних змін» [1]. Отже, інституційні зрушення відбувається у всіх сферах національної економіки та приводять до формування відкритого ринкового середовища.

О.І. Колядич зазначає, що «пояснення і прогнозування їх траєкторії передбачає врахування багатовекторних зв'язків між господарством і суспільством, економічними і неекономічними змінними. Актуальність такої оцінки є значною при самих різних джерелах інституційних змін, будь то інституційне проектування, «трансплантація» (запозичення) інститутів, цілеспрямована інноваційна діяльність та ін. Така оцінка необхідна для вибору таких стратегій економічної і соціальної політики при здійсненні інституційних реформ, які сприяли б зростанню внеску останніх в підвищення конкурентоспроможності та життєздатності даного суспільства, підвищували б ефективність використання обмежених економічних ресурсів і людського потенціалу, зменшували соціальні витрати реалізації економічних реформ» [2]. Необхідно погодитися з думкою автора, що важливим в процесі інституційних змін є оцінювання їх ефективності, що проявляється у підвищенні конкурентоспроможності та життєздатності суспільства, ефективності використання обмежених економічних ресурсів і людського потенціалу, зменшенні соціальних витрат реалізації економічних реформ.

Горняк О. В. наголошує, що «Інституційні зрушення в контексті державних перетворень мають також інші аспекти. Йдеться про зростання ролі людського капіталу в сучасному суспільстві взагалі та економіки, зокрема. Механізми державного регулювання повинні бути модифікованими в напрямі врахування динаміки та біфуркаційності процесів, що регулюються, оскільки неефективність інститутів державного регулювання в

сучасних умовах пояснюється, зокрема, і недостатнім врахуванням змін, що відбуваються з людським фактором, з його новою якістю та роллю. Слід відзначити також, що у державному регулюванні необхідно поступово відходити від економічного детермінізму і починати сприймати соціально-економічний простір як цілісність, де людина є не лише суб'єктом, але й об'єктом соціально-економічних змін і розвитку» [3]. Саме тому, взаємозв'язок формування людського капіталу з розвитком спортивно-оздоровчої діяльності має пряму залежність. Від здорового морального та фізичного стану залежить продуктивність та працездатність людини. Саме ці головні чинники формують в подальшому людський капітал та соціально-економічний простір в цілому.

Довготривалий час відбуваються позитивні інституційні зрушення в системі управління спортивно-оздоровчою діяльністю. Окрім створення органів виконавчої влади, для реалізації діяльності у сфері спортивно-оздоровчої діяльності поряд, функціонують інститути громадського суспільства.

Здійснено аналіз основної діяльності у сфері спортивно-оздоровчої діяльності органів виконавчої влади. Реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту неможлива без координації дій усіх гілок влади (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади в межах своїх повноважень, державні адміністрації та органи місцевого самоврядування). Основна діяльність у сфері спортивно-оздоровчої діяльності органів виконавчої влади наведено у таблиці 1.

Отже, основними видами діяльності у сфері спортивно-оздоровчої діяльності органів виконавчої влади є формування державної політики, регулювання у сфері фізичної культури і спорту, суспільних відносин між державою та всіма учасниками спортивного руху, створення та прийняття законодавчо-нормативної бази, що дозволяє успішно її реалізовувати.

Таблиця 1. Основна діяльність у сфері спортивно-оздоровчої діяльності органів виконавчої влади

Органи виконавчої влади	Основна діяльність у сфері спортивно-оздоровчої діяльності
Верховна Рада України	Ратифікація Міжнародної конвенції про боротьбу з допінгом у спорті та прийнято Постанову «Про недопущення закриття та перепрофілювання закладів фізичної культури і спорту, баз олімпійської підготовки, фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, лікувально-фізкультурних закладів»
Президент України	Видано 16 указів з питань розвитку фізичної культури і спорту, серед яких «Про затвердження Цільової комплексної програми «Фізичне виховання здоров'я нації» (програма визначала основні завдання та заходи з розвитку фізичної культури і спорту на 1998-2005 роки); «Про додаткові заходи щодо державної підтримки розвитку фізичної культури і спорту в Україні» (встановлено 140 стипендій для видатних спортсменів та тренерів з олімпійських видів спорту); «Про державні стипендії чемпіонам і призерам Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських ігор», «Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту» (затверджено систему концептуальних ідей і поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури і спорту в Україні на період до 2016 року).
Кабінет Міністрів України	Видано понад 90 постанов та розпоряджень. За рішенням Уряду формується мережа центрів фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» та центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», функціонує штатна збірна команда України та Національний антидопінговий центр, встановлено 100 стипендій Кабінету Міністрів України для видатних спортсменів, тренерів та діячів фізичної культури і спорту
Міністерство молоді та спорту України	Центральний орган виконавчої влади з фізичної культури і спорту, спрямовує діяльність на формуванню оптимальних суспільних відносин між державою та всіма учасниками спортивного руху (Національним олімпійським комітетом України, Національним комітетом спорту інвалідів України, Спортивним комітетом України, фізкультурно-спортивними товариствами, спортивними федераціями та іншими громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості)

Джерело: згруповано автором [4]

Важливу роль у сфері фізичної культури і спорту відіграють інститути громадського суспільства. Класифікація груп громадських організацій спортивно-оздоровчої спрямованості наведено на рис. 1.

В Україні налічується значна кількість громадських організацій спортивно-оздоровчої спрямованості, нажаль точного обліку не має за рахунок проблем із їх реєстрацією. Відповідно громадські організації

спортивно-оздоровчої спрямованості поділяються на загальнонаціональні спортивні об'єднання, фізкультурно-спортивні товариства, об'єднання, об'єднання соціальних груп, спортивні клуби різної організаційно-правової форми та колективи фізичної культури.

Рис. 1. Класифікація груп громадських організацій спортивно-оздоровчої спрямованості

Джерело: згруповано автором [4]

На сьогоднішній день існує чітке протиріччя між завданнями, які визначаються державою у сфері фізичної культури та спорту, задекларованих прав громадян на заняття фізичною культурою, оздоровленням свого організму та спортом, з одного боку, та умов діяльності, а особливо фінансових джерел діяльності, спортивних товариств та клубів, з іншого [4].

Для здійснення аналізу ефективності оцінювання інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності необхідно сформулювати методи та інструменти дослідження.

Цимбалюк І. О. та Уніга О. В. пропонують, що «Задля комплексної оцінки необхідним є застосування різних методів – як формалізованих, в основі яких лежать аналітичні залежності (методи економічної статистики, математико-статистичні та економетричні методи), так і неформалізованих (метод експертних оцінок, формування системи показників і аналітичних таблиць)» [5].

Однак Цимбалюк С. М. вважає, що «Досить часто використовуваним, а отже, виправданим є метод інтегральної оцінки. Він передбачає розрахунок інтегрального індексу та розроблення формалізованої регресійної моделі для визначення тісноти взаємозв'язку та величини впливу основних чинників на розвиток досліджуваного об'єкта. Застосування цього методу задля оцінювання сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіонів надасть можливість визначити її стан, основні чинники, а також на основі інтегрального показника здійснити рейтингове оцінювання галузі у різних регіонах країни» [6, с. 100]. Вважаємо, що визначені авторами методи доцільно використовувати при аналізі структурних зрушень у сфері управління спортивно-оздоровчою діяльністю, зокрема методи економічної статистики, математико-статистичні та економетричні методи, метод експертних оцінок, формування інтегрального індексу та розроблення формалізованої регресійної моделі. Найбільш сприйнятливий метод це формування інтегрального індексу.

Формування математичної моделі для оцінки інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою сферою здійснюється за наступними етапами, вона відображає вплив визначених передумов на рівень інтегрального показника (рис. 2).

До основних етапів методології побудови інтегрального індикатора інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю

належить: формування абсолютних та відносних показників, систематизація відібраного переліку кількісних показників та їх групування, розрахунок часткових критеріїв та інтегрального індексу та здійснення бальної оцінки та проведення якісного аналізу.

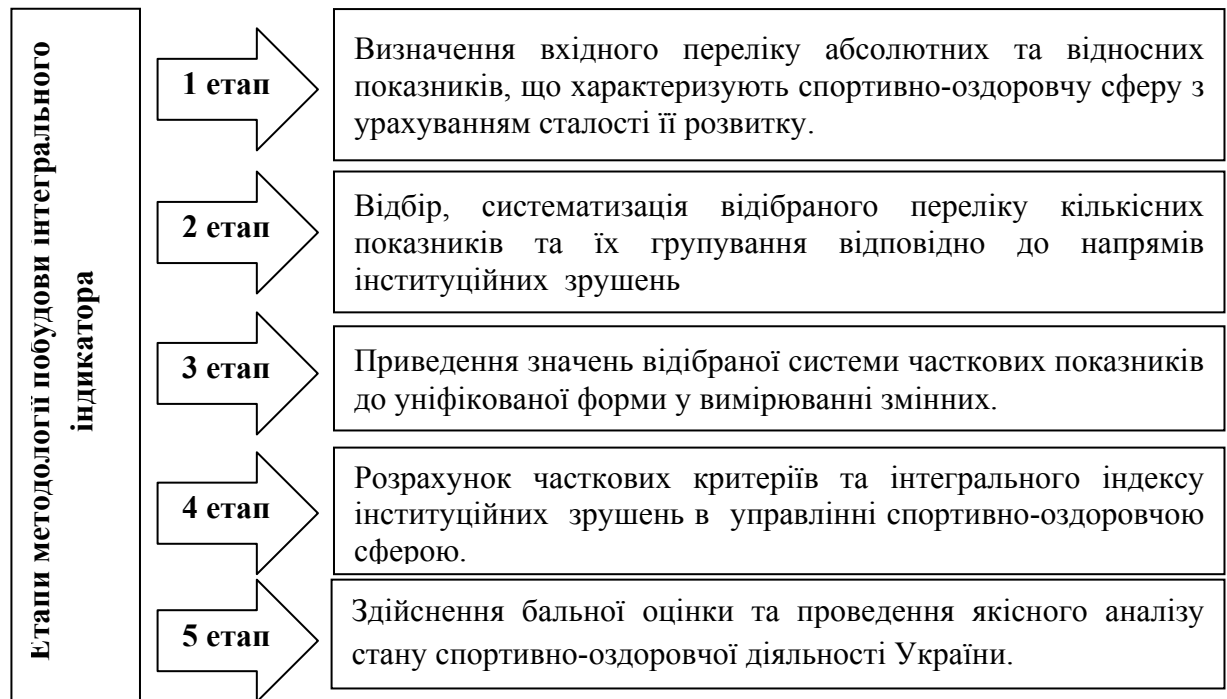

Рис. 2. Етапи методології побудови інтегрального індикатора інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю

Інституційні зрушення в управлінні спортивно-оздоровчою сферою визначаються комплексом передумов, що склалися у конкретному країні у цілому (рис. 3). До основних передумов інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю належать: інституційно-правові, екологічні, економічні та соціально-демографічні.

Необхідно відмити, що Цимбалюк С.М., обґрунтував методику оцінки сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону, практична значимість якої «полягає у формуванні наукового підґрунтя для визначення стратегічних перспектив сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону, формуванні організаційно-економічного механізму та розробленні

рекомендацій щодо розвитку спортивно-оздоровчої сфери в регіонах України за умов децентралізації» [6, с. 102]. Отже, в основні зазначеної методики є аналіз ефективності організаційно-економічний механізм сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери в регіоні.

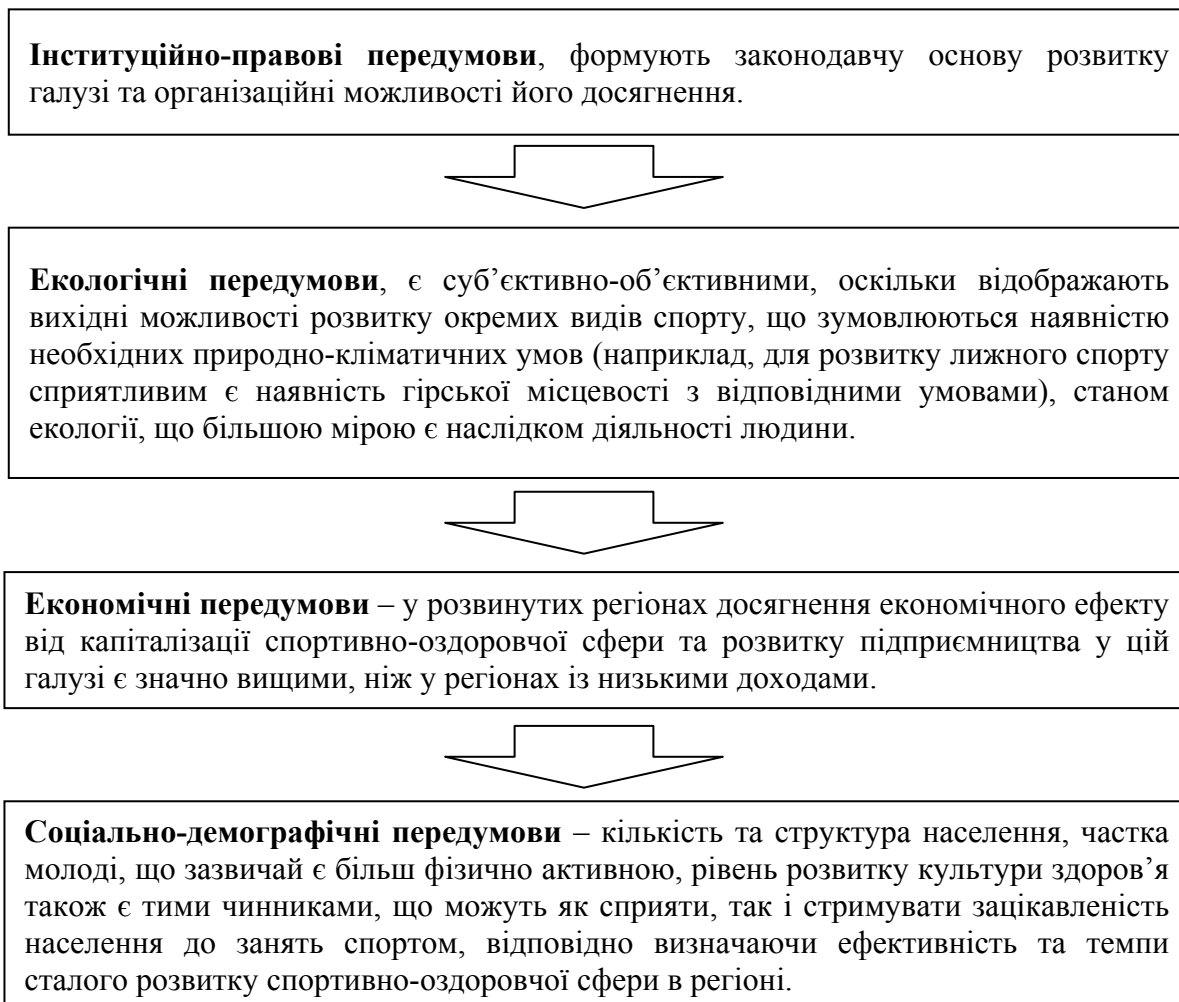

Рис. 3. Передумови інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю

Автор запропонував «Організаційно-економічний механізм сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери в регіоні – це система методів та інструментів цілеспрямованого впливу на суб'єктів спортивно-оздоровчої діяльності в регіоні задля збільшення кількісних та якісних показників сталого розвитку галузі, що відображають стан спортивно-оздоровчої інфраструктури, економічні результати підприємницької діяльності, соціальні ефекти від підвищення рівня фізичної культури й зміцнення

здоров'я населення, екологічну стабільність у регіоні» [7, с. 18]. Методи і інструменти організаційно-економічного механізму сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону наведено на рисунку 4.

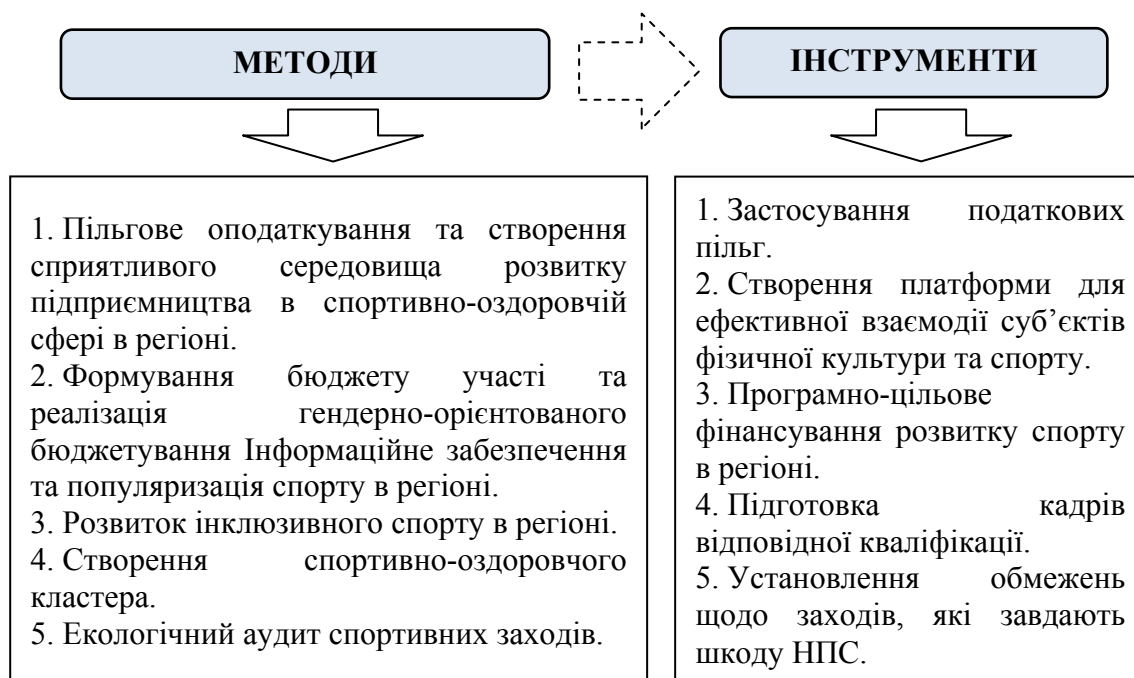

Рис. 4. Методи і інструменти організаційно-економічного механізму сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону

Джерело: [7, с. 19].

Отже, оцінювання ефективності запропонованого механізму буде здійснюватися на підставі використанні податкових пільг суб'єктами господарювання у сфері спортивно-оздоровчої діяльності, обсягів програмно-цільового фінансування розвитку спорту в регіоні, рівнем підготовка кадрів відповідної кваліфікації.

Перспективами подальших досліджень є формування методів оцінювання ефективності інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Здійснено дослідження моделей та методів формування й оцінки дієвості інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності. Здійснено аналіз основної діяльності у сфері спортивно-оздоровчої діяльності органів виконавчої влади, серед якої

є формування державної політики, регулювання у сфері фізичної культури і спорту, суспільних відносин між державою та всіма учасниками спортивного руху, створення та прийняття законодавчо-нормативної бази, що дозволяє успішно її реалізовувати. Визначено важливу роль у сфері фізичної культури і спорту відіграють інститути громадського суспільства. Наведено класифікацію груп громадських організацій спортивно-оздоровчої, що поділяється на загальнонаціональні спортивні об'єднання, фізкультурно-спортивні товариства, об'єднання, об'єднання соціальних груп, спортивні клуби різної організаційно-правової форми та колективи фізичної культури.

Розкрито, що до основних етапів методології побудови інтегрального індикатора інституційних зрушень в управлінні спортивно-оздоровчою діяльністю належить: формування абсолютних та відносних показників, систематизація відібраного переліку кількісних показників та їх групування, розрахунок часткових критеріїв та інтегрального індексу та здійснення бальної оцінки та проведення якісного аналізу. Визначено, що перспективами подальших досліджень є формування методів оцінювання ефективності інституційних зрушень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності.

Бібліографічні посилання

1. Корнєєв В. В. Інституційні орієнтири ринкових перетворень. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_02_3_82_uk.pdf (дата звернення 04.09.2022).
2. Колядич О. І. Реперні точки методологічної шкали інституційних змін у суспільстві, економіці, соціально-трудої сфер. *Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (2-3 листопада 2017 р.). / відп. ред. О. П. Нестеренко. Київ, 2017. С. 108–112.
3. Горняк О. В. Особливості формування сучасної економічної політики держави: зовнішні та внутрішні впливи. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/29667/1/130-133.pdf> (дата звернення 04.09.2022).

4. Ціпов'яз А. Т., Бондаренко В. В. Організація і управління фізичною культурою і спортом: навч. посіб. Кременчук: КПК, 2019. 128 с.

5. Цимбалюк І. О., Уніга О. В. Методичні підходи до оцінювання розвитку ринку праці прикордонного регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 18. С. 235–240.

6. Цимбалюк С. М. Методичний підхід до оцінювання сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 66. С. 98–103.

7. Цимбалюк С. М. Організаційно-економічний механізм сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2021 Вип. 2 (148). С. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-2-3>.

8. Крамаренко І. С., Козаченко Л. А., Стищенко О. В., Карабін К. О. Інклюзивний туризм – інвестиційна складова економіки регіону. *Агросвіт*. 2020. №11. С.83–89. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.11.83

9. Zhuravel Y., Popadynets N., Irtysheva I., Stetsiv I., Stetsiv I., Hryhoruk I., Voiko Y., Kramarenko I., Hryshyna N., Trushlyakova A. Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*. 2021. pp. 635–642.

10. Іртищева І. О., Крамаренко І. С., Іртищев О. С., Гарагуля А. В., Ставцов Р.В. Цифрова економіка в Україні: виклики сьогодення та завдання управління. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. <http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/efektyvna-ekonomika/article/download/2405/2332>. (дата звернення 04.09.2022).

11. Melikh, O., Irtysheva, I., Bogatyrev, K.. Organizational and economic fundamentals of development of sports tourism in the system of management of sports and health activities. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2019. № 5(5). pp. 79–83. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-79-83>

12. Melikh, O., Bogatyrev, K., Irtysheva, I. Conceptual approaches to the development of health-improving tourism. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2019. № 5(2). pp. 131–136. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-131-136>

References

1. Korneev, V. V. (2002), “Institutional guidelines of market transformations”, available at: http://eip.org.ua/docs/EP_02_3_82_uk.pdf. (Accessed 4 September 2022).

2. Kolyadych, O. I. (2017), “Reference points of the methodological scale of institutional changes in society, economy, social and labor spheres”, *Materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Paradyhmal'ni zrushennia v ekonomichnij teorii XXI st* [Conference Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. Paradigmatic shifts in the economic theory of the 21st century], Kyiv, Ukraine, November 2-3, pp. 108–112.

3. Gornyak, O. V. (2018), “Peculiarities of the formation of modern economic policy of the state: external and internal influences”, available at: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/29667/1/130-133.pdf> (Accessed 4 August 2022).

4. Tsypovyaz, A. T. and Bondarenko, V. V. (2019), *Orhanizatsiia i upravlinnia fizychnoiu kul'turoiu i sportom* [Organization and management of physical culture and sports], KPK, Kremenchuk, Ukraine.

5. Tsymbalyuk, I. O. and Uniga, O. V. (2017), “Methodical approaches to assessing the labor market development of the border region”, *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 18, pp. 235–240.

6. Tsymbalyuk, S. M. (2021), “Methodical approach to assessing the sustainable development of the sports and recreation sphere of the region”, *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 66, pp. 98–103.

7. Tsymbalyuk, S. M. (2021). “Organizational and economic mechanism of sustainable development of the sports and recreation sphere of the region”,

Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy, vol. 2 (148), pp. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-2-3>

8. Kramarenko, I. S., Kozachenko, L. A., Stytsenko, O. V., and Karabin, K. O. (2020), “Inclusive tourism is an investment component of the region's economy”, *Ahrosvit*, vol. 11, pp. 83–89. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.11.83.

9. Zhuravel, Y., Popadynets, N., Irtysheva, I., Stetsiv, I., Stetsiv, I., Hryhoruk, I., Boiko, Y., Kramarenko, I., Hryshyna, N. and Trushlyakova, A. (2021), “Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System”, *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*. pp. 635–642.

10. Irtysheva, I. O., Kramarenko, I. S., Irtyshev, O. S., Harahulia, A. V., and Stavtsov, R. V. (2020), “Digital economy in Ukraine: current challenges and management tasks”, *Effective economy*, vol. 7, available at: <http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/efektyvna-ekonomika/article/download/2405/2332> (Accessed 4 August 2022).

11. Melikh, O., Irtysheva, I. and Bogatyrev, K. (2019), “Organizational and economic fundamentals of development of sports tourism in the system of management of sports and health activities”, *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 5(5), pp. 79–83. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-79-83>

12. Melikh, O., Bogatyrev, K., and Irtysheva, I. (2019). “Conceptual approaches to the development of health-improving tourism”, *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 5(2), pp. 131–136. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-131-136>

Стаття надійшла до редакції 20.09.2022 р.